

پہلیاں سرگرمیاں بارے پیش کیتی گئی رپورٹ

سچّا سنگھ دیک

مڈھ قدیم توں، پنجاں پائیاں دی دھرتی اُتے وسدی پنجابی قوم دی زبان، سچیاچار اُتے درشن ہر پہلو توں امیر اُتے منگھی جیون-جانچ دیاں لوڑاں دے گیان نعل بھر پور ہے۔ ہڑپا دی سچیتا توں آج دے سمیں تک ریشیاں، مَنیاں، گوروواں، پیراں، فقیراں، جگتاں، سادھاں، سنتاں، قصہ کاراں اُتے اجو کے دانشوراں نے اس دی زبان اُتے درشن دی امیری نوں ودھاؤن واسطے آپو-آپنا یوگ حصہ پایا اُتے پنجابی قوم دی پہچان ہر طرح دے جھکھڑ جھیلدی برقرار رہی۔

آج سنساریکرن دے یگ وچ وڈیاں شکتیاں دے دباہ پیٹھ جدوں قوماں دیاں زباناں مَر رہیاں ہن، سچیاچار پلپت ہو رہے ہن، درشن رگڈ کیتے جا رہے ہن، اوس سمیں سانوں پنجابیاں نوں اپنے درشن، آپنی زبان اُتے اپنے سچیاچار واسطے گنجیرتا نعل سوچن دی لوڑ ہے۔ اس منافع پردھان سماج وچ ساڈیاں قدریں-قیمتاں، ساڈا ورثہ، ساڈی رہتل، ساڈی مان-مریادا سچ داء اُتے لائے جا چکے ہن۔ تھوڑھی جہی وی دیر سانوں ڈھیر سارا نقصان کر سکدی ہے۔ اسے سندرچ وچ ایہہ تیجی وشو پنجابی کانفرنس، سانوں اپنے جھوکھ بارے سوچن اُتے وچار سانجھے کرن واسطے موقع مہیا کر رہی ہے۔ سانوں ساریاں نوں اپنے جھوکھ واسطے اس کانفرنس نوں سنجیدگی اُتے گنجیرتا نعل لینا چاہیدا ہے۔

ویہویں صدی دے شروع وچ اُتری امریکہ وچ غدری بابیاں نے ہندوستان دی آزادی دا گھول شروع کیتا اُتے نسل واد دے خلاف اک جٹ ہو کے اپنے مان، عزت اُتے مانویں حقاں دی راکھی آپنی ہی طاقت دے سہارے کیتی۔ پچھلی صدی دے سترویاں دے شروع وچ ایسٹ انڈین ڈچینس کمیٹی نے کنیڈا وچلے سچ ہندوستانی لوکاں دی ایکتا کر کے اُتے کنیڈین لوکاں

نوں نعل جوڑے نسل واد دے خِلافِ اک سچل جدوجہد کیتی۔ آپنے سہیاچارک
آتے کھیڈ میلیاں دا وڈی پدھر اُتے پر بندھ کیتا۔ سن ۱۹۸۱ وچ
کنیڈا دے شہر وینکوور وکھے پہلی وار پاکستان، ہندوستان اُتے دُنیاں
دے باقی ہسٹیاں توں کبڈی دے کھڈاری سدّے عالمی کھیڈ تے سہیاچارک
میلہ کروایا گیا، جس نوں ہزاراں لوکاں نے مانیا۔

۱۹۸۹ نوں ایسٹ انڈین ڈیپنٹس کمیٹی دی سلانہ میٹنگ وچ پنجابی مادھیم
دے سکول کھولن دے متے پاس کیتے گئے۔ اس وچ ایہہ وی پاس کیتا گیا
کہ حساب اُتے سائنس سمیت سبھ وشییاں نوں مُڈھلی وِ دیا توں اُچّ
وِ دیا تک پنجابی مادھیم وچ پڑھاؤنا چاہیدا ہے۔

۱۹۹۱-۹۴ تک کنیڈا، برتانییاں اُتے ترنیداد دیساں وچ ہندوستانی درشن
اُتے کانفرنساں کیتیاں گئیاں۔ اس کانفرنس وچ بولدیاں ساتھی ہر دیاں
بینس نے کیہا سی کہ آج ہندوستان اُتے دکھئی ایشیا دے دیساں
دیاں حاکم سرکاراں اُتے ہور سیاسی پارٹیاں لوکاں دے سدھانتاں اُتے
درشن نوں اکھوں۔ پروکھے کرے یورپین سدھانت اُتے درشن اُتے ٹیک رکھدیاں
ہن۔ جیکر ہندوستانی اُتے دکھئی ایشیا دے لوک آپنی مکمل آزادی پاؤنا
چاہندے ہن جاں آپنی زندگی نعل سنبندھت مٹلے حل کرنا چاہندے ہن
تاں اوناں نوں آپنے سدھانت آپنے درشن وچوں بناؤنے پینگے۔ صدیاں
توں چلی آ رہی مان۔ مریادا اُتے انصاف دی تاگھ صرف تے صرف آپنے
سدھانت اُتے درشن وچوں ہی پوری ہو سکدی ہے۔

۲-۳، نومبر ۱۹۹۶ نوں ”سٹینڈنگ کانفرنس اوِن ساؤتھ ایشیا“ وٹوں دکھئی
ایشیا دے سنبندھ وچ ٹورنٹو شہر، کنیڈا وکھے اک کانفرنس ہوئی۔ اس
کانفرنس وچ جو مڈے وچارے گئے اوہ اس طرح سن :

۱. دکھئی ایشیا دے پچھو کڑ والے نوجواناں دی اُتری امریکہ، آسٹریلیا
اُتے برتانییاں وچ جنسی دوجی اُتے تیجی پیڑھی دی شناخت، سہیاچار اُتے
نسل واد نعل سنبندھت مٹلے۔

۲. پارلیمانی گفتنتر دے سکنت وائے حالات۔

۳. گھٹ گتتی نعل سنبندهت لوکاں آتے عورتاں دے مثلے۔

اس کانفرنس دے پینلاں وچ نسل واد ورودهی، عورتاں پکھی، سیاسی سدھانت، درشن، امیگریشن آتے منگھی حقاں دے ماہراں نے حصہ لیا۔ اس کانفرنس وچ وچار کیتا گیا کہ بنا شک و تکریاں وائے قانون، نسل واد آتے لوکاں دی زندگی نوں تورن واسطے مل رہے جتیاں دی کٹوتی خلاف گھول ساڈا سچ لوکاں دا سانجھا گھول ہے۔

پنجابی کانفرنس

سٹینڈنگ کانفرنس عوف ساؤنچ ایشیا (سکسا) آتے باقی سہیوگی جتھیندیاں جوہیں اکیڈمی عوف دی پنجاب ان نورنچ امریکہ آتے انڈین ورکرز ایسوسی ایشن۔ گریٹ برٹن ولوں رل کے لنڈن، انگلینڈ وکھے سن ۱۹۹۵ وچ پنجابی کانفرنس کیتی گئی۔ اس موقعے پنجابی قوم، پنجابی زبان آتے پنجابی درشن نعل سنبندهت مثلے وچارے گئے۔

دسمبر ۱۹۹۶ نوں سکسا ولوں سڈنی اسٹریلیاں وکھے اک ہور کانفرنس کروائی گئی جسدی پردھاگی ہردیال بینس نے کیتی۔ اوناں نے آپنے مگھ جھاشن وچ بولدیاں کیتاں کہ پنجابی قوم دُنیاں دیاں پُرائیاں آتے وڈیاں قوماں وچوں اک قوم ہے۔ اس دی سنکھیا ۱۳ کروڑ توں اُپر ہے۔ پر دگھ دی گل ہے کہ پنجابی قوم دی زبان، درشن، آتے ساہت دی دکھی ایشیا آتے دُنیاں وچ کوئی وکت نہیں۔ پنجابیاں نوں آپنی قوم دی اُساری واسطے اکٹھے ہو کے آپنے درشن آتے سدھانتاں تے چل کے باقی قوماں نعل موڈھے نعل موڈھا جوڑ کے آتے باقی دُنیاں دے جڑ کے اگے ودھن دی لوڑ ہے۔ پنجابیاں دی قومی اُساری دا گھول باقی دُنیاں دیاں قوماں دی اُساری دے گھول دا اہم حصہ ہے۔ پنجابیاں نوں آپنی قومی اُساری کردے سہیں باقی دُنیاں دے لوکاں دے حقاں دی راکھی واسطے وی کھڑنا چاہیدا ہے۔ پنجابی زبان، سہیاچار، ساہت آتے ہور ریتی-رواجاں بارے بولدیاں

اونوں کيہا کہ اس کَم نوں اگے ودھاؤن دی لوڑ ہے۔ پنجابی قوم واسطے ایہہ اک بھت وڈے دکھ آتے نہ پورا ہون والے گھٹے دی گل سی کہ ساتھی ہر دیال بینس ۱۹۹۷ وچ ساتھوں صدی واسطے وچھڑ گئے۔ کنیڈا دے صوبے بریٹیش کولمبیا (بی.سی.) دے شہر پرنس جارج توں ستمبر ۱۹۹۸ نوں ”ساؤتھ ایشین ریویو“ ماسک پرچے دے طور تے چھپنا شروع ہویا۔ پرنس جارج بی.سی. دے وڈے شہر وینکوور توں اتر وچ ۸۰۰ کلومیٹر دی دوری اُتے ۸۰ ہزار آبادی والا وِسیا اک شہر ہے۔ اس علاقے دے لکڑ ملّاں دے کامیاں نے اس پرچے نوں بھرواں ہنگارا دتا۔ اُس علاقے وچ ایہہ پہلا آتے اکو اک پنجابی دا پرچہ ہے۔ اس وچ پنجابی-زبان آتے پنجابیاں نوں درپیش مثلیاں بارے چرچہ کیتی گئی۔

۱ اگست ۲۰۰۰ نوں ادارہ ”ساؤتھ ایشین ریویو“ آتے ساہت سجا پرنس جارج، سکسا، اپنا آتے ہورناں سہیوگی جٹھیندیاں نعل رل کے وشو پنجابی کانفرنس دا پر بندھ کیتا گیا۔ ایہہ کانفرنس یونیورسٹی عوف نوردرن بریٹیش کولمبیا، پرنس جارج وکھے گورو نانک دیو یونیورسٹی دے سابقہ رجسٹرار آتے پنجابی چھوکلور دے ودوان ڈا کٹر کرنیل سنگھ تھند دی پردھاگئی ہیٹھ ہوئی۔ اس کانفرنس وچ پنجابی زبان، پنجابی درشن، پنجابی ساہت آتے پنجابی پترکاری آد وِشیا اُتے پرچے پڑھے گئے۔ سینکڑیاں دی گنتی وچ دانشوراں، چنتکاں، سوجھوان کامیاں، کویاں آتے لکھاریاں نے اس وچ جگ لیا۔ اس کانفرنس دی میزبانی اُس علاقے دے لکڑ ملّھاں وچ کَم کر رہے کامیاں نے کیتی۔ اس کانفرنس دا اُدگھاٹن اُس علاقے دے آدواسیاں دے نمائندے رون سیہور نے کیتا۔

مارچ ۲۰۰۳ نوں ”ساؤتھ ایشین ریویو“ نے پنجاب وچ پنجابی سٹھ لائبرا آتے پنجاب جا گرتی منچ نعل مل کے جالندھر وکھے اک سیمینار کروایا، جسدا وِشا سی ”پنجابی قوم دا سوال“۔ اس وچ سردار ستنام سنگھ مانگ

آتے سچّا سنگھ دیپک نے پرچے پڑھے آتے اوناں آتے وچار کیتا گیا۔ اوسے سال جولائی، ۲۰۰۳ نوں اک وار پھر پرنس جارج کنیڈا وکھے پہلی وشو پنجابی کانفرنس والے سھان آتے اوناں ہی کامیاں وٹوں میزبانی دوارا دوجی وشو پنجابی کانفرنس دا پر بندھ ”ساؤتھ ایشین ریویو“ آتے ساہت سجا پرنس جارج وٹوں سکسا، اپنا آتے وراثت فاؤنڈیشن کنیڈا آتے ہور سہیوگی جھیندیاں نعل رل کے کیتا گیا۔ اس کانفرنس دے سرپرست بے ساڈے سہیں دے مہان بھاشا وگیاں آتے پائنی دے ناں نعل جانے جانے ڈاکٹر پریم پرکاش سنگھ آتے اس کانفرنس دی پردھاگگی اک وار پھر ڈاکٹر کرنیل سنگھ تھند نے کیتی۔ اس کانفرنس دا وشا سی : ”اکیویں صدی وچ قوماں دی اُساری آتے پنجابی قوم دا سوال“۔ اس کانفرنس دا پہلا دن پنجابی قوم دی اُساری واسطے رکھیا گیا سی۔ ایہناں دو سیشناں وچ پنجابی قوم دے سنکپ آتے بھت ہی جھکھویں بحث ہوئی۔ باقی تن دن پنجابی درشن، سھیاچار، زبان، سنگیت آد آتے وانشوراں نے آپو-آپے پرچے پڑھے۔ اس کانفرنس دا اک دلچسپ پہلو ایہہ سی کہ آئی.ایس. سی.دی ریسرچ ڈائریکٹر سانڈرا سہتھ نے یوروسینٹرجم آتے دکھی ایشیا دیاں قوماں آتے پرچہ پڑھیا، جھٹرا سچ ڈیلیگیٹاں وٹوں صلابا گیا۔

پنجابی درشن آتے پڑھے گئے پرچے نے ڈیلیگیٹاں وچ اُتسکتا پیدا کر دتی آتے متاع پاس کیتا گیا کہ لیہندے تے چڑھدے پنجاب دیاں سرکاراں نوں چاہیدا ہے کہ اپنے ویک اداریاں وچ اس وشے نوں پڑھن دیاں سہولتاں پیدا کرن۔ ڈاکٹر کرنیل سنگھ تھند آتے ڈاکٹر پریم پرکاش سنگھ نے پنجابی درشن آتے پرچہ پڑھن والے ڈاکٹر جسپال سنگھ دے پرچے نوں اس کانفرنس دی مکھ پراپتی دسیا۔

ادارہ ساؤتھ ایشین ریویو نے وراثت فاؤنڈیشن کنیڈا نعل مل کے کئی اچھوٹی دے سنگیت سماگما دا پر بندھ وی کیتا۔ پنجاب گھرائے دے گورو

پچھن سنگھ شین جی دے پروگرام توں علاوہ ہورناں گوشٹیاں وچ پنجابی سنگیت دی ہندوستان نوں دین آد وِشیاں تے چرچہ کروائی گئی۔ پہلی وِشو پنجابی کانفرنس وچ نظم محسن ساید آتے کوی مجہر ترمزری دیاں کتاباں نوں شاہ مگھی توں گرمگھی وچ لپی اتر کرے چھایا کیتا گیا۔ دوجی وِشو پنجابی کانفرنس دے سرپرست آتے آج دے یگ دے پائنی کرے جانے جاندے پنجابی دے دانشور آتے جھاشا وِگیانی دے ساتھوں وچھڑ جان کارن اوناں دی یاد وچ وراثت فاؤنڈیشن کنیڈا آتے پنجابی سٹھ لائبرا دے سہیوگ نعل دو اڈیشن ”ڈاکٹر پریم پرکاش سنگھ سہرتی گرنہ“ دی چھایا کیتے گئے۔

چڑھدے پنجاب وچ وی اسیویاں دے دہائے دوران پنجابی قوم بارے چرچہ چلی سی آتے اس بارے سیمینار، گوشٹیاں آد وی ہونیاں سن۔ ہن وی ساڈا ساریاں دا فرض بندہ ہے کہ آپنی شناخت، آپنی زبان، آپنے سہیاچار آپنے درشن نوں جاندے ہوئے باقی قوماں دے نعل ودھیا رشتے بنا کے ودھیا سنسار سرجن ولّ قدم ودھائیئے۔

آج آپاں اکٹھے ہوئے ہاں تیجی وِشو پنجابی کانفرنس دی شروآت کرن واسطے۔ اس کانفرنس دا وِشا وی پہلیاں کانفرنساں دے وانگ ”اکیویں صدی وچ قوماں دی اُساری : پنجابی قوم تے پنجابی درشن“ ہے۔ ایہہ کانفرنس وی پہلیاں کانفرنساں وانگ عام لوکاں آتے کامیاں توں پیسے اکٹھے کرے کیتی جا رہی ہے۔ اس کانفرنس نوں ادارہ ’ساوتھ ایشین ریویو‘، ساہت سجا پرنس جارج، سکسا، وراثت فاؤنڈیشن کنیڈا، اپنا (امریکہ) آتے پنجاب وچ کیندری پنجابی لیکھک سجا، پنجابی ساہت اکادمی لدھیانہ، پنجابی سٹھ لائبرا، پنجاب جا گرتی منچ جاندرہ، پھوکلور رسرچ اکیڈمی امرتسر، پنجابی جھاشا اکادمی جاندرہ، سرگھی کلا کیندر چنڈی گڑھ، پنجابی لکھاری سجا لدھیانہ، عالمی وراثت فاؤنڈیشن امرتسر، پنجابی اکیڈمی کیسٹر، ادارہ ’دیس پنجاب‘ آد جھیبندیاں دے سہیوگ نعل کیتا جا رہا

ہے۔ جس وِشے دی اَنج چرچہ کرن جا رہے ہاں اوس وِشے اُتے
ہور سیمینار اُتے گوشٹیاں کرن دی لوڑ ہے۔ اسیں نہیں سوچدے کہ اس
طرح دی اک کانفرنس ساڈے قومیت دے سارے سوالاں نوں حل کر دیویگی
پر اس موقعے نوں اک شُجھ شُر و آت ضرور مندے ہاں۔
امن، سدجوانا، سہرتا اُتے مٹکھ دے قدرت نعل اک سُر-سنتلت سرپکھی
وکاس لئی قوماں دے سوال دا حل ہونا بے حد ضروری ہے۔ ہر قوم نوں
آپنی زبان، آپنے سہیاچار اُتے آپنے درشن مطابق وکاس کرن دے موقعے
ملنے چاہیدے ہن۔ ہر قوم دی پچھان قائم رہنی چاہیدی ہے۔ بھارت اُتے
پاکستان اندر بھوتے ٹکراواں تے تئاواں دا کارن وی قومی سوال
نوں ٹھیک طرح سلجھایا نہ جانا ہے۔ ساڈا درشن ساڈے واسطے راہ دسیرا
ہے اُتے اس نوں گھوکھ کے اُتے اس نوں اپنا کے ہی اسیں آپنے اُجلے
جھوکھ دی آس کر سکدے ہاں۔ ساڈی زبان ساڈے جھوکھ دی جامن ہے، اسدی
پر چھلتا ہی ساڈی پر چھلتا ہے۔ آؤ اس شُجھ موقعے دا فائدہ لیندے
ہوئے، ایہناں سبھ سوالاں دا سنجیدگی نعل ادھین کریئے۔
(سہپادک : ساوتھ ایشین ریویو)